

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-ל - אלון

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אלון

אלון "וירא אליו ה' באלוני ממרא", מצרפים לשם א-ל, לאותיות א'-ל' את האותיות ו' ו'ן, וכידוע עד מאד וכמו שכתבו הראשונים ש-ון בלשון הקודש זהו הקטנת הדבר, והדוגמא היסודית שמביאים זהו איש - אישון - "המאיר לאישון בית עין" שבאישון שבעין האדם, מתראה האיש באופן של הקטנה, והרי שה-ון הם הקטנה של כל מילה שהם מצטרפים אליה.

ולעניינא דידן בתיבת א-ל, כאשר מצרפים את ה-ון לא-ל - זה הופך אלון או בסמיכות - 'אלוני' וכדומה.

והשורש של זה מתגלה בבהירות יותר בשם אלקים, שם אלקים זה שם תואר כללי אבל יש שם תואר אלקים פרטי - אלקינו ששמה מצטרף הו' והנ' לשם אלקים וזה נהפך מאלקים לאלקינו, וזה ההקטנה - לא 'אלקים' על כולם אלא אלקים על דבר מסוים - אלקינו, דייקא.

מידת החסד שב'א-ל' והקטנתה

אבל ביתר רוחב ועומק, הרי עיקר גילוי האלון שנאמר בתורה ביחס ל'אלוני ממרא' זהו בפסוק "וירא אליו ה' באלוני ממרא", וכמו שאומר שם רש"י מיסוד דברי חז"ל כידוע עד מאד, שנתייעץ אברהם אבינו עם ענר אשכול וממרא האם למול את עצמו או לא, - ויש בזה כמה וכמה לשונות בדברי חז"ל - וממרא נתן לו עצה על המילה [גם בזה יש כמה לשונות בחז"ל מה היתה העצה, אבל בהגדרה כללית] - ממרא נתן לו עצה על המילה ולפיכך זה נקרא על שמו - שזה נעשה בחלקו, זהו 'אלוני ממרא'.

וברור הדבר - מידתו של אברהם אבינו היא מידת החסד כידוע עד מאד, - יש את עצם המידה שנקראת מידת חסד שזה המידה השלימה, מדתו של הקב"ה - כמו כל מדותיו של הקב"ה שהם מידות שלימות ואין בהם קיצבה וגבול, אבל המידות המתגלים בבריאה - או בלשון אחרת - חלקי הגילוי שהמידה מתגלה בבריאה זהו בבחינת הקטנת המידה.

ולפי"ז השם א-ל שהוא מידת החסד - "חסד א-ל כל היום", וכמו שהוזכר, כל שם א-ל זהו מלשון אל שהוא פונה לדבר אחר - זה המהות של החסד, כל הבריאה כולה יסודה הוא "כי אמרתי עולם חסד יבנה" להיטיב לבריותיו, זה השם א-ל.

אבל, מצד השורש של השם א-ל, מצד שורש ההטבה - אין לו קץ, אין לו גבול, אין לו סוף, וכשמתחדש מציאות של בריאה - מתחדש קיצבה וגבול ל'חסד א-ל', מתגלה ה"חסד א-ל כל היום" אבל לעומת כך בלילה מתגלה שהחסד הוא בנעלמות - "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות", בלילה יש הסתר פנים למציאות החסד, זה הנעלמות של מציאות החסד שהוא מקטין את הגילוי של מציאות החסד.

ועיקר ההקטנה הזו שמתגלה שהיא הקטנה של מציאות החסד, היא מתגלה באות ברית קודש, - באות ברית קודש, שם מתגלה שההטבה היא טיפין טיפין, - לא מתגלה ההטבה באופן של שפע אלא מתגלה באופן של טיפין טיפין.

זה גופא השינוי בין מדרגת א-ל 'חסד א-ל' בשלימות, להקטנה שלו.

מדרגת ה'מעט מים' בחסדו של אברהם

ולפי"ז, הדבר מדוקדק עד למאד - "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחם היום" וכו', ככל הסדר שהיה שם שהוא רואה שלושה אנשים והוא רץ לקראתם, ושם נאמר "יוקח נא מעט מים", והשאלה הרי עומדת מאליה, הרי כאן זה המקום השורשי שנתבאר בתורה שמידתו של אברהם היא מידת החסד בפרשה הזו, ועיקר החסד הוא בבחינת מים שזה בחינת ההטבה ועל המים האלה דייקא נאמר "יוקח נא מעט מים", למה מעט מים?

להמתבאר, זה מהלך פני הדברים, - הגילוי הזה הרי היה במדרגה של 'אלוני ממרא' שאברהם אבינו היה שם במצב של יום שלישי למילתו, וא"כ כל השפע המתגלה באותו מקום מצד מדרגת מקום - 'אלוני ממרא' -, וכל השפע המתגלה מצד מדרגת הנפש שהיא מדרגת המילה דאברהם היא מתגלה מצד ההבחנה של הקטנת ה'חסד א-ל כל היום', ההקטנה לאופן של טיפין טיפין שיוצאים באות ברית קודש שזה שורש כח ההולדה.

וכיון שהחסד א-ל שמתגלה הוא באופן של טיפין לכן דייקא, אומר אברהם אבינו 'יוקח נא מעט מים', והרי מה היה הבשורה שהם בישרו לו - "כעת חיה והנה בן לשרה אשתך", - היו שם ג' מלאכים ואחד מהמלאכים הוא זה שבא לבשר ששרה יולדת בן, - מכח מה שרה יולדת בן? - מכח הטיפה שמשם היא יולדת, ולכן הוא אומר להם מעיקרא 'יוקח נא מעט מים' כי זו הבשורה שהוא נתבשר. ובדקות כל ג' המלאכים שהיו שם - האחד שבא לרפאות אותו ממקום המילה, זה היינו הך, הוא בא לרפאות את מקום ההקטנה שבבחינת און - 'כחי וראשית אוני' שזהו א'-ון, שה-ון הם ההקטנה של הא'.

וכן אותו אחד שבא להציל את לוט מסדום זה ג"כ ה'מעט' שבדבר שנשאר ממציאותה של סדום, זה עומק גדר ההצלה בקצרה ממש.

אבל מ"מ לעיקרם של דברים, ה'חסד א-ל כל היום' שמתגלה אצל אברהם אבינו ב'אלוני ממרא' הוא דייקא במהלך של 'יוקח נא מעט מים', זה מציאות ה'מעט' שמתגלה במדרגת החסד של השפע הנשפע, זה מדרגת 'אלוני' כמו שנתחדד, - זהו גדר השיעור של גילוי חסדו של הקב"ה בבריאה.

שורש ה'להיטיב' שבחסד וה'חס-דל' שבחסד

ולפי זה, - כידוע שיש שתי הגדרות יסודיות בהגדרה של חסד, מצד אחד לשון הפסוק שהוזכר "כי אמרתי עולם חסד יבנה" שזה לכאורה שורש הבריאה שהיא מהחסד, - סיבת הבריאה היא להיטיב לבריותיו והסיבה של ה'להיטיב' הוא חסד בלי גבול, זוהי הסיבה שהיא שורש סיבת מציאות הבריאה.

אבל כשזה משתלשל לתתא, כמו שדורשים חז"ל כידוע על לשון חסד שזה נוטריקון חס-דל, כלומר, שיש דל, יש מי שהוא עני וחסים עליו, ומצד ההבחנה הזו התרגום מתרגם תמיד את מידת אהבה - 'רחימו' - רחמים, מאותו שורש של "חוס ורחם" - האהבה נקראת רחמים, והחסד שהיא תולדת האהבה היא בגדר חוס - חס-דל, - ה-'חס-דל' והרחמים זהו רק אחרי שהדבר קיים והוא חסר - יש בו כבר מציאות של 'חסר' שע"ז חל החסד, חס-דל, והרחמים.

ולפי זה, יש כאן שני מהלכים שנמצאים במהלך החסד, מצד הכי אמרתי עולם חסד יבנה' שרצונו יתברך להיטיב לבריותיו, זה חסד שקודם לבריאה, אין עדיין את הדל, אין על מי לרחם, הוא לא קיים, זה חסד שקודם למציאות העולם, - זהו 'כי אמרתי עולם חסד יבנה' בלשון של עתיד.

אבל מאידך במהלך ההפוך כמו שהוזכר שהוא בבחינת חס-דל שבחסד, זהו אחרי שיש את מציאות הנברא שהוא דל, אז יש מציאות של חס-דל.

והם הם עומק הדברים שנתבאר קודם לכן בהקבלה, - יש את שורש מידת החסד שזה ההבחנה של א-ל, להיטיב לבריותיו, אבל כשזה נתלבש במציאות הבריאה חל בזה מציאות של צמצום, חל בחסד הזה המציאות שהוא מוקטן, זה חסד שנמצא באופן של 'יוקח נא מעט מים' טיפין טיפין.

ועל שם כן בעומק, האהבה שהיא סיבת החסד, היא נקראת רחמים כמו שהוזכר, מלשון של רחם כמו שאומר המהר"ל כידוע מאד, שהרחם מה שנכנס אל תוכו הוא טיפה והרחם הוא מגדיל את הדבר, אבל מה שהוא מקבל זהו באופן של טיפין, - זה עומק ההגדרה של מידת האהבה שהיא שורש החסד שהיא נקראת רחמים, וכן החסד גופא הוא 'חס-דל', - "חוס ורחם" כפי שחודד, כי מציאות החסד שמתגלה כאן בהאי עלמא היא מציאות של חסד שחלה בנקודת הצמצום, בהקטנה שבדבר, זה אופן הדבר שחל בו מציאות של חסד.

מדרגת בן ג' שנים של אברהם בהנרת הבורא

ולפי"ז, בהקבלה - כידוע עד מאד דברי חז"ל שיש כמה וכמה לשונות בן כמה הכיר אברהם את בוראו, יש לשון אחד ש'בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו', ויש לשון ש'בן מ"ח שנים הוא הכיר את בוראו, ועוד ועוד לשונות.

וברור לכל בר-דעת שכל אחד מהלשונות האלו זה בוודאי אמת, - מדובר כאן בגדרי השגה, יש את השלב מה שהוא הכיר ב'ויגמל' ויש את השלבים מה שהוא הכיר בכל שלב ושלב של מדרגה שהוא נמצא - מה הוא משיג, וזהו הלשון של מחלוקת כמו שהוזכר פעמים רבות מאד מלשון חלוקה, - יש מדרגות עד אין קץ בהשגת הבורא יתברך שמו, ובכל שלב ושלב הכיר אברהם את בוראו לפי ערך ההכרה הראויה לו.

אבל בהגדרה הכוללת ממש, הזכרנו שני לשונות בחז"ל מתי היתה ההכרה, יש הכרה שהוא הכיר בן ג' שנים ויש הכרה שהוא הכיר במדרגה של מ"ח שנים [-ועוד פעם, יש עוד לשונות, אבל ביאורם של שני הלשונות הללו-] הזמן של ג' שנים הוא כלשון הפסוק שהוזכר 'ויגמל את יצחק', כלומר שהוא נגמל ממה שהוא היה יונק, - עד כ"ד חודש זהו עיקר הזמן של היניקה ומכאן ואילך אם הוא הפסיק לינוק וחוזר ויונק הוא כיונק שקץ כמו שמבואר בסוגיא בכתובות, וא"כ, עיקר זמן היניקה הוא בזמן של כ"ד חודש וע"ז נאמר "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק", - מהו גדר השיעור של ה"גמל"? כי הושלם המהלך, כמו שעושים סעודה לגומרה של תורה אותו דבר כאשר נשלם המהלך של היניקה זהו זמן שעושים סעודה.

והרי יניקה כל יסודה הוא טיפין טיפין שיוצא משדי האם והתינוק יונק מהם, - היפך גדול שרגיל לאכול דבר רחב וגדול, וכמובן, יש שיעור שכבר נקרא אכילה גסה גם אצל גדול מהלכות דרך ארץ, אבל כאשר האדם נמצא בקטנותו באופן של יונק, הוא יונק טיפין טיפין, - זה מדרגת החסד שמתגלה באם שמניקה את בנה, שהיא נותנת לו במדרגה של טיפין טיפין.

וזה עומק המהלך שנאמר באברהם אבינו "בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו" שזה הזמן שהתקיים ה"הגמל" באברהם, ובזמן הזה נעשה המציאות של השלמת התהליך של יניקה שהיא במדרגת טיפין טיפין, זה הזמן שאברהם הכיר את החסד שמתגלה באופן של ההקטנה, באופן של ה-אלון כמו שהוזכר - "אלוני", זה שיעור החסד שהכיר אברהם אבינו, - "בן ג' שנה הכיר אברהם את בוראו".

ושורש ה'טיפין טיפין', שורש הטיפה הוא בניצוץ כידוע שמהניצוצי אור נעשה טיפות, - מהאור נעשה מים ומניצוצי האור נעשה טיפין, - זה נקרא "הציץ" עליו בעל הבירה", כלומר ה'הציץ' זה השגה במדרגה של גילוי שהוא באופן של ניצוצות, - זהו לשונו הידוע של הרמב"ם על אברהם אבינו בריש הל' ע"ז "כיון שנגמל איתן זה", מה גדר ההשגה של ה'נגמל' - אז, ה'ציץ' עליו בעל הבירה, זה הגדר של השיעור של ההשגה באופן של טיפין טיפין, ואז הוא השיג את הדבר באופן של השגה של חסד שהוא טיפין טיפין.

מדרגת בן מ"ח דאברהם בהכרת הבורא

ומהו "בן מ"ח שנים הכיר אברהם את בוראו" - ברור הדבר, אלו הם מ"ח קניינים שהתורה נקנית בהם, - זהו ה"בן מ"ח שנים הכיר אברהם את בוראו" כלומר זוהי ההשגה הגבוהה יותר של מדרגת המ"ח, - על התורה נאמר "ה' קנני ראשית דרכו" - "איסתכל באורייתא וברא עלמא" שהתורה קדמה לעולם, ומצד כך מתגלה ששורש מציאות התורה היא כולה הטבה, - "אין טוב אלא תורה" "תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים" כמו שאומרת הגמ', רק שבהלבשה דידן זה מתגלה מצד נקודת הקלקול שהקב"ה תופר להם לאדם וחווה בגדים, וכן 'ויקבור את משה בגיא', אלו הם חסדים שמתלבשים במציאות הקלקול, אבל יסוד הדבר שהתורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים זוהי אותה תורה שמתגלה ב"איסתכל באורייתא" - מפני שרצונו להיטיב, לכן תחילתה גמילות חסד וסופה גמילות חסד, זה המבט בתורה של ה'איסתכל באורייתא' לצורך ה'להיטיב לבריותיו'.

אבל מצד מדרגת התורה כשלעצמה - שורש הטובה היא "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", מתגלה שורש הטובה שעוד לפני מציאות ההקטנה כפי שהיא מתגלה כאן בהאי עלמא.

על ההסתכלות הזו, על המדרגה הזו של החסד של אברהם אבינו, עליה נאמר עומק הדבר ש"בן מ"ח שנים הכיר אברהם את בוראו", כלומר, זה ההכרה העליונה של מדרגת החסד כפי שהיא מצטיירת בשורשה, זה עומק מציאות החסד שהכיר אברהם בצד העליון שבדבר.

עומק מדרגת 'הוציא חמה מנרתיקה'

ולפי"ז ברור, - מה שהוזכר במה שנאמר על חסדו של אברהם אבינו בפרשת וירא - "והוא יושב פתח האוהל כחום היום" כדברי חז"ל שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ולאחר מכן כשהוא ראה אותם, רץ אברהם אבינו אל המלאכים ואז הוא אומר להם "יוקח נא מעט מים", - ולפי המתבאר, יש כאן עוד עומק - וודאי שפשוטם של דברים הם שהקב"ה רצה שלא יטרח אותו צדיק ולכן הוא הוציא חמה מנרתיקה, - אבל הרי הרבה פנים יש לו לבורא איך לסבב שלא יטרח אותו צדיק, ועוד שהרי סוף כל סוף הוא כן טרח בפועל.

אבל מהלך אחד בדברים כפי שנתחדד - הקב"ה כאשר הוא מטיב לבריות זהו ה'אור', - הרי פעם ראשונה שנאמר בתורה טוב זה "וירא אלקים את האור כי טוב", זה הטובה השורשית שחלה, להיטיב לבריותיו מאורו יתברך שמו, בזה מתקיים ה'להיטיב לבריותיו'. וברור הדבר - מה שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, - כשהחמה נמצאת בתוך הנרתיק שלה א"כ, היא מאירה באופן שהיא מצומצמת, - וזה הרי תחילת ההארה של החמה 'נץ החמה' שניצוצות יוצאים מהחמה ולאט לאט מתרחבת אותה הארה, - אבל גם כאשר החמה

בצהריים מלשון 'צהירו' - 'טהירו', גם כאשר החמה בתוקפה אבל היא עדיין בתוך נרתיקה, וכל הארתה - 'כוליה בתר רישא גריר' וכמו שתחילת הארתה היא באופן של 'נץ החמה', התנוצצות, כמו כן כאשר היא מתרבה, אבל היא מתרבה מאותה הבחנה של תחילת ההארה שהיא בבחינה של התנוצצות, - זה ההארה המועטת שיש לנו כאן בעולם בהארת החמה מכח תליית המאורות שהיתה ביום הרביעי להאיר על הארץ, - "את המאור הגדול" שבא להאיר על הארץ.

וכאשר הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה, כלומר, מתגלה המעמקים של ההטבה מעבר לשיעור הקטנות, - זהו ה"הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה", כלומר, שהקב"ה הסיר את התפיסה שכל יסוד ההטבה היא הטבה של ניצוצות, היא הטבה של חלקים, ונתגלה השורש הנעלם של בחינת 'קדמה לעולם' שזה מציאות של הטבה שלמעלה משיעור וגבול, - זהו גדר הדבר במה שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה.

עומק ההטבה של אברהם באופן של 'שירגא בטיהרא'

ולפי"ז מה שאומרים חז"ל שזה בשביל שלא יטרח אברהם, העומק הוא - כי ההטבה שאברהם אבינו הולך להיטיב זה הטבה של "טיפין" - "יוקח נא מעט מים", וא"כ זה 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', זה עומק הדבר שאברהם אבינו לא יטרח לחפש אורחים, - מה שיש כאן רצון שאברהם אבינו לא יטרח, זה לא כפשוטו מחמת צער המכה מכח שהוא ביום השלישי למילתו שכשיהיה נוסף ע"ז הקושי של החמה, לכן הוא לא יטרח, אלא המעמקים הם, שכאשר מתגלה ה"הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה" מתגלה האור הגנוז כשהוא נמצא בהתגלותו, אין את ה"עמד וגנוז, והיכן גנוז בתורה" כמו שאומרים חז"ל [-ששם בתורה שורש מציאות ההארה השלימה] אלא הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, וא"כ מתגלה שלימות ההטבה, ואז ההטבה של אברהם אבינו 'אין לה על מה שישמוך', - זהו עומק הדבר במה שהוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, שההטבה של אברהם היא בגדר 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' ואין לה חשיבות.

אבל בעומק - הרי אברהם אבינו כן רץ למלאכים שנדמו לו כערביים והוא נותן להם את צורכם, - וכאן העומק העצום של חסדו של אברהם אבינו, - שם 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' א"כ, אין צורך באותו אור, ולפי"ז מצד העבודה הפשוטה, אם מתגלה מציאות של חסד שלם, אין טעם בחסד הקטן, אבל בעומק - הוא הוא גדולתו של אברהם אבינו, שעל אף שהחסד של אברהם אבינו אין לו לכאורה גילוי כי 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', אבל אפילו הכי - זה ה'לשם שמים' הגמור שהוא עושה את הדבר אפילו שאין לו שום נקודת היכר, זה עומק חסדו של אברהם אבינו.

מעמקי הביטול שבחסדו של אברהם

והרי כבר הוזכר פעמים רבות מאד, הרי החסד שכתוב בתורה להדיא שאברהם אבינו עשה [-חוץ מהתפילה על סדום שזה עוד סוג של חסד] בפועל זה האוכל שהוא נותן למלאכים, הם נידמו לו כערביים והם נידמו לו כאוכלים והם באמת לא אכלו, וא"כ, בעצם אין כאן חסד בפועל גמור, - הוא נתן להם מים לרחוץ את רגליהם כי נדמה לו שהם ערבים שמשתיחיים לאבק שברגליהם, ונדמה לו שהם אוכלים.

וא"כ, כל מה שהוא נתן להם זה היה במהלכי ה'נדמה' אבל באמת אין כאן חסד, - הלא דבר הוא - רק עומק הדבר, זה המציאות של החסד שמתגלה כאן כי זה 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה'.

וזה עומק עבודתו של אברהם אבינו מצד הביטול של אברהם אבינו שאברהם אבינו אומר על עצמו "ואנכי עפר ואפר", מצד העפר ואפר' שזה מעמקי הביטול של אברהם אבינו - מתגלה שהחסד שלו הוא 'עפר ואפר', זהו חסד של עומק הביטול של 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', זה המעמקים של החסד שאברהם אבינו עושה, - היא גופא - דווקא בשעה שיוצאת חמה מנרתיקה, אז, אז דייקא, הזמן שיתגלה חסדו של אברהם אבינו, והיא גופא השורש של "ונחננו מה", - זה נאמר במשה רבינו ובאברהם אבינו נאמר 'ואנכי עפר ואפר', אבל כהגדרה הכוללת, עומק כח ביטול שמתגלה באברהם אבינו הוא שהמידה שלו שהיא מידת חסד היא גופא בטלה, - הרי זה מהותו, זה מידתו מידת החסד, והחסד הזה חל בו מעמקים של מציאות הביטול, זה עומק מדרגתו של אברהם אבינו כשהוא עושה את אותו חסד.

שורש לידת יצחק וקומת ה'כנסת ישראל'

ומהמקום הזה באה הבשורה של לידת יצחק "כעת חיה והנה בן לשרה אשתך" וכדברי חז"ל ששרט לו שריטה בכותל ואמר לו 'כעת חיה שרה יולדת בן', כלומר מה מתגלה כאן בשריטה שהוא שרט לו, - וראשית כפשוטו, הרי הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, וא"כ הרי במצב הזה של 'הוציא חמה מנרתיקה' אין את תוקף ההארה הרגילה שקיימת בבריאה, וכל השריטה בכותל היא רק כאשר

ההארה של החמה מתגלה כפי שהיא מתגלה באופן של ההלבשה וא"כ יש את הסדר של תנועת החמה ואז היא תגיע לשנה הבאה 'כעת חיה' באותו זמן, אבל כשהקב"ה מוציא חמה מנרתיקה א"כ אין את הגבולות שמופיעים כסדר בהארה של החמה, אבל-היא גופא מה שהתגלה כאן ששורש הלידה שאברהם אבינו מוליד את יצחק הוא מכח 'הטיפין', הוא מכח ה'יוקח נא מעט מים' שמכח החסד התחתון שמתגלה חל שורש מציאות הלידה.

וזה השורש העמוק לקומתן של כנסת ישראל שכל הוויתם של הכנסת ישראל היא מתגלה כ"שירגא בטיהרא מאי אהני ליה", זה הקומה הפנימית של כנסת ישראל, - "וכי לאורה הוא צריך, אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל" זה המעמקים שמתגלה בכנסת ישראל, - זה השורש הנעלם של קומת הכנסת ישראל שכל הוויתם בטלה לאורו יתברך שמו, - ל'הוציא חמה מנרתיקה', - זה גופא שורש בשורת לידתו של יצחק כמו שנתבאר.

עצת ממרא - כ'יהודה ועוד לקרא'

ולפי"ז, ברור הדבר - "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום" וכמו שהוזכר מדברי חז"ל שממרא נתן לו עצה על המילה, ורבותינו האריכו רבות בשאלה מדוע אברהם היה צריך להתייעץ עם ענר אשכול וממרא, ותשובות רבות נאמרו בדבר, אבל ביאור אחד לדבר, להמתבאר השתא, - הרי פשוט הדבר שהעצה שנתן ממרא לאברהם אבינו לא היא היתה הסיבה שמכחה אברהם אבינו נימול, אלא המקום שממנו אברהם אבינו נימול כי הקב"ה ציוה אותו, - אלא מאי - כמו כ'יהודה ועוד לקרא' (קידושין דף ו') כמו כן כאן עצת ממרא נוספת לציווי הקב"ה, - זה 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', היא גופא - מה שהקב"ה ציוה אותו והוא בא להתייעץ עם ענר אשכול וממרא, העצה שהוא בא ליטול מהם מתגלה בעצה הזאת גופא שדבר קטן שאין לו יחס בנקודת הגדלות קיים כחלק ממהלך פני הדברים, הוא מקבל את העצה מממרא ולעצתו של ממרא אין ערך ביחס למה שהקדוש ברוך הוא מצוה אותו - "התהלך לפני והיה תמים", וא"כ אין ערך לאותו עצה כלל זה 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' וכמו שהוזכר דוגמא בעלמא של 'יהודה ועוד לקרא', כל זה הוא גופא חלק ממהלכי המילה עצמה - הוא נימול מכח ציווי של הבורא יחד עם ה'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' כמו שנתבאר, זה ה'אלוני ממרא', - העצה של ממרא היא בבחינת אלון א-ל-ון, זה גופא עומק נקודת העצה, והעומק כאן הוא לגלות את הקטנות במקום הגדלות, - מצד ממרא עצמו זה צמצום של ההארה הגדולה וגילוי של ההארה הקטנה וזה מה שנאמר "וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום", - הדבר מדוקדק כאן בפסוק, מוזכר ברישא שהמקום הוא אלוני ממרא שזהו אלון - מקום של צמצום של הא-ל אבל בסיפא מוזכר 'והוא יושב פתח האוהל כחום היום' שזה ההארה של הוציא חמה מנרתיקה, זה גופא היחסיות ביניהם שה'כחום היום' זה ההארה השלימה וביחס לכך עצתו של ממרא היא 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' זה המציאות של חסד שמתגלה כאן.

מדרגת אלקינו של ישראל

ובעומק הגילוי הזה, זה מה שהוזכר בראשית הדברים שזהו שם א-ל שכאשר הוא מתרחב הוא הופך להיות אלקים וכאשר הוא מצטמצם לכנסת ישראל הוא נקרא אלקינו.

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" וכמו שאומר רש"י מיסוד דברי חז"ל, שפירוש הפסוק הוא - השתא הוא אלקינו ולעתידי לבוא "ה' אחד" לכל העולם כולו, אז בהבנה הפשוטה שה'אלקינו' מצמצם את ה'אלקים', - יש 'אלקים' לכולם ויש מה שהוא מצטמצם ביחס אלינו - אלקינו שלנו - ולעתידי לבוא תהיה ההרחבה, אבל לפי העומק שנתבאר השתא, מהלך הדברים הוא שונה לגמרי - מה שהוא מתגלה כ'אלקינו' מתגלה בזה ההקטנה של הא-ל כפי שנתחדד - ואז מתגלה היחס של 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', זה הכח שמתגלה מכחם של הכנסת ישראל.

תפיסת אומות העולם - ב'טיהרא' אין צורך ב'שירגא'

אצל אומות העולם אין מהלך כזה, אלא מכח הטענה של 'שירגא בטיהרא מאי אהני' הם תופסים שאין צורך ב'שירגא' - בעשיית הדבר.

והדוגמא הבהירה לכך זה הגמ' הידועה בריש עבודה זרה שלעתידי לבוא באים אומות העולם לתבוע את שכרם, ואז אומר להם הקב"ה מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, והם יושבים בסוכה והקב"ה מקדיר עליהם חמה ומיד מבעטים ויוצאים, - מה עומק הדבר שהם מבעטים ויוצאים? - כי כיון ש'מקדיר עליהם חמה' א"כ ממילא מתגלה שלימות ההארה, ולכן הם מבעטים ב'צילא דמהימנותא' שבסוכה שהוא רק חלק של הארה, זה נקרא 'מבעטים ויוצאים'.

אבל כנסת ישראל כשהם יושבים בצילא דמהימנותא - ודייקא בסוכה שהיא בחינת ביטול כידוע עד מאד שהיא דירת עראי, כלומר שהיא מגלה את היחסיות שבין הקבע לעראי, בין הקבוע האמיתי - 'היה הוה ויהיה' - 'הוה שמו', מציאותו יתברך שמו, לבין הנברא - 'אדם יסודו מעפר וסופו לעפר' שכולו הבל הבלים, שזה הגילוי של סוכה כידוע מאד, - אצל הכנסת ישראל מתגלה שגם ה'צילא דמהימנותא' שהיא 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' - זה גופא נקודת עבודתם להעמיד את ה'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה'.

משא"כ אצל העכו"ם, כשמתגלה מקדיר עליהם חמה - שזה דייקא, מעין ה'הוציא חמה מנרתיקה' שנאמר אצל אברהם אבינו, לכן דייקא הם מבעטים בה ויוצאים כי תפיסתם היא - אם יש אור גדול למה להשתמש בחלק הקטן שהוא ה'צילא דמהימנותא'.

זה סוד ישראל כידוע נוטריקון יש-רל"א שזה סוד צירופי האותיות שבתורה, ישראל מגלים את הקב"ה גם בנקודת הגדלות וגם בנקודת הקטנות, - זה יעקב וישראל - עקב וראש כידוע עד מאד, זה קומתם של הכנסת ישראל וזה עומק נקודת גילויים.

וא"כ כשאברהם אבינו יושב פתח האוהל כחום היום, מצד אחד יש את ה'כחום היום' שזה עומק נקודת הגדלות ומצד שני הוא מגלה את כח הצמצום של הקטנות שזה ה'יוקח נא מעט מים'.

וודאי שהמהלך הפשוט הוא שאברהם אבינו עזב את השכינה, את האור הגדול, "לשמה", לצורך מציאות של קטנות [=גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה כדברי חז"ל], - זה מהלך נוסף.

אבל במהלך שנתבאר השתא פני הדברים הם באופן שונה שזה עומק הגילוי שמתגלה במציאות של א-ל - אלקינו דייקא של ישראל, שהם מגלים את הקב"ה בבחינת 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה' שזה עומק מהלכי הביטול כמו שנתבאר.

מדרגת המילה - הסרת הערלה בהקבלה ל'הוציא חמה מנרתיקה'

ובעומק, זה נקרא שם אלקים, - ומובן מיניה וביה - הרי המילה אלון היא גופא הגימטריא של שם אלקים עם הכולל, - יש את מה ש'אלקים' הוא בגימטריא 'מילה' עם הכולל שבאלקים, ויש את אלון שהוא בגימטריא של אלקים עם הכולל שבאלון. [מילה - פ"ה, אלקים - פ"ו, אלון - פ"ז] ומצד כך עומק כח הגילוי שמתגלה במציאות המילה שהיתה אצל אברהם אבינו זה מעמקי הדברים שנתבארו, - מילה זה הסרת הערלה וכבר הוזכר הרבה שמה שאברהם אבינו הסיר את הערלה ומה שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, זה לא שני דברים, - כמו שאברהם אבינו הסיר את הכיסוי כך גם הקב"ה הסיר את הכיסוי העליון זה הנרתיק של החמה, - יש כיסוי תחתון שזה הערלה שהוא כיסוי טמא, שזהו ערל בבחינת טמא, כמו שמבואר בגמ' 'כל הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר', ויש את הצמצום העליון שזה הנרתיק של החמה, אבל מאותו שורש נעשה ההסרה של הכיסויים - הדברים תלויים מיניה וביה, זה צד אחד של המטבע במה שנימול אברהם אבינו.

אבל בו בזמן שנימול אברהם אבינו, משם מגיע הבשורה של לידת הזרע - "כי ביצחק יקרא לך זרע", - "כעת חיה והנה בן לשרה אשתך", שכאן מתגלה הצמצום שבכח ההולדה שהוא טיפין טיפין.

זה ה'דבר והיפוכו' שיש כאן, שתי הכוחות יחד שמתגלים במדרגתו של אברהם אבינו כמו שנתחדד. - מהאור הזה מתגלה השם א-ל של הקב"ה, שאברהם אבינו הוא המרכבה של השם א-ל כידוע.

ושם אלקים של הקב"ה, המרכבה שלו הוא יצחק אבינו, - זהו ה'אלקים' שהוא השורש של לידתו של יצחק, - מהמילה של אברהם שהיא בגימטריא אלקים מתגלה יצחק אבינו שהוא המרכבה של האלקים, אבל איזה 'אלקים' מתגלה מכח מדרגת הלידה של יצחק? - זה מה שנתבאר שזה האלקים גימטריא אלון, ההקטנה של הא-ל באופן של האלקינו, זה עומק הכח שמתגלה בבשורה של לידת יצחק אבינו.

ומכל מקום הצירוף הזה, - כשחלה עומק שלימות ההארה שאין לה קץ ואין לה גבול וההארה של עומק מקום הצמצום של הקטנות של הטיפין, והיחס של 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', זה עומק שורש של קומתם של ישראל, זה מה שנתבאר.

מדרגת שכינה בתחתונים במקום הצמצום ומדרגת 'שירגא בטיהרא מאי אהני'

וחוזרים ומחדדים, המהלך הפשוט הוא שהקב"ה רוצה דייקא את השכינה בתחתונים במקום הקטנות, במקום הצמצום שזה מלעילא לתתא אבל בפנים הפוכות של הדבר שזה מתתא לעילא, רצונו יתברך שמו בביטול של 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', - זה מה שמתגלה בלידתו של יצחק.

מכח אברהם אבינו שנאמר 'יוקח נא מעט מים', אלו הם המים שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, ומצד כך בשמים המים נמצאים בתוך עבים שעב זה גימטריא חסד וכשהם יורדים, הם יורדים טיפין טיפין, ומצד כך רצונו יתברך הוא דירה בתחתונים, ב'מעט', בקטן.

אבל מצד בשורת לידת יצחק שהוא בבחינת צהריים, שזה תפילתו של יצחק, יצחק תיקן תפילת מנחה שחלה בצהרתה של חמה, - חמה בטהרתה, מצד מדרגת יצחק עומק נקודת הגילוי הוא 'השירגא בטיהרא מאי אהני ליה', זה הבשורה של הלידה שהיה אצל אברהם אבינו, המלאכים שבאים לברך על לידתו של יצחק, הם באים להאיר את ההארה הפנימית של תפיסת יצחק של שם 'אלקים' בהבחנה שנתבאר שמהא-ל הופך להיות מציאות ה'אלקים' - 'אלקיננו' בבחינת אלון כפי שחודד, ומצד כך זה שורש הלידה של יצחק שהוא מדין "שירגא בטיהרא מאי אהני ליה".

ושבו, המהלך הפשוט שזה המהלך מדין אברהם אבינו הוא בבחינת "עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך", שזה העב בגימטריא חסד שיורד למטה באופן של טיפין טיפין.

אבל מצד הבשורה של לידת יצחק, המהלך הוא מתתא לעילא, 'יצחק ירנן' בבחינת נר שעולה לעילא, שזה ה'שירגא' בארמית, זה המהלך של 'שירגא בטיהרא מאי אהני ליה', זה עומק מדרגתו של יצחק בשורש כח ההולדה.

מכח אברהם אבינו התפיסה היא 'חסד א-ל כל היום' להשפיע, ומכח עבודת יצחק אבינו המהלך הוא לגלות את הא-ל בהקטנה שלו ביחס למציאות הגדלות, שזוהי העבודה להתבונן בגדלות הבורא ובשפלות עצמו - בערך העמוק של מה שנתבאר השתא - זה עומק שלימות גילוי שמו יתברך שמו - שם א-ל.

שאלה: ביחס של קטנות וגדלות, מבואר במקום אחר שהיחס של קטנות וגדלות מתגלה בתורת חב"ד שזה היחס של הביטול השורשי והגילוי של זה הוא בבינה ולכאו' כאן זה נתבאר בבחינת אברהם שהוא חכמה. **תשובת הרב:** כבר הוזכר פעמים רבות מאד שבינה נקראת בינה על 'בין-לבין', כלומר שתפיסת בינה היא - מה היחס שנמצא בין הדבר לבין הדבר הזה, ויש את ההגדרה הכללית של מציאות החכמה שלכאו' היא לא בינה, אבל כלשון הספר יצירה כידוע - "הבן בחכמה וחכם בבינה", זה היחס של אברהם אבינו שהוא אומר 'ואנכי עפר ואפר' כלומר, זה לא החכמה שבחכמה אלא זה ה'הבן בחכמה' שבדבר, שזה היחס המדובר, - ובאופן כללי מאד זה מה שנאמר על החכמה והבינה שהם "תרין ריעין דלא מתפרשין מהדדי", אבל בדקות כלומר - זה ההבנה שנמצאת בתוך החכמה, ולא רק שהם 'לא מתפרשין' ככח חיצוני אלא זה ה'הבן' בתוך החכמה גופא שזה מה שמתגלה מכח ההבחנה הזו של ההתבוננות של ה'בין-לבין' שבבחינת בינה. [= כלומר שאברהם אבינו המדרגה שלו היה חכמה ואחרי שהוא הגיע והוא השיג את החסד, הוא ביטל את החסד ומזה נולד יצחק שהוא בינה] - בדיוק כך, הרי מאיפה יצחק נולד - אם אברהם אבינו מידתו חכמה, א"כ מאיפה נולד יצחק, - הוא נולד מה'הבן בחכמה', מזה נולד יצחק שהוא בינה דכללות, רק כיון שהוא נולד מאברהם שהוא חכמה לכן יש גם 'חכם בבינה', אבל ברור שהוא נולד מה'הבן בחכמה', ולכן כל המהלך שהוזכר זה ביחס לזמן לידתו של יצחק ששם היה שורש כל המהלך של ההתבוננות הזו, כי אז מתגלה ה'הבן בחכמה', והמהלך הזה התחיל מיצחק שהוא בן מלשון בינה, משם נולד הבן הראשון, ומשם ואילך נעשה החיבור של שניהם, - מכח יעקב יש ה'הבן בחכמה' ו'חכם בבינה' באחדותם גם יחד שזה סוד הדעת.